

УДК 614.95:577.118:637.046

Ткачук В.М., кандидат сільськогосподарських наук
Стапай П.В., доктор сільськогосподарських наук
Кирилів Б.Я., кандидат сільськогосподарських наук ©
Інститут біології тварин НААН, м. Львів

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЛЬТРОПЕРЛІТУ В ГОДІВЛІ ОВЕЦЬ

У статті наведено мінеральний, вітамінний та ліпідний склад фільтроперліту. Показано, що у перліті після його використання для фільтрації соняшникової олії залишається 28,40 % жиру, 47,96 мг/кг вітаміну Е та 1,05 мг/кг каротину. За енергетичною цінністю фільтроперліт найбільш наближений до ячменю.

Ключові слова: *фільтроперліт, ліпіди, мінеральні елементи, вітаміни, годівля овець.*

Вступ. Перліти — кристалічні пористі алюмосилікати, які містять важливі для організму мікро- і макроелементи, що володіють сорбційно-іонообмінними властивостями, беруть участь у транспорті різних речовин, сприяють інтенсифікації обмінних процесів. Застосування природних сорбентів зменшує витрати кормів на одиницю приросту маси тіла, сприяє підвищенню приростів живої маси, попереджує захворювання шлунково-кишкового тракту, нейтралізує токсичні речовини, що в кінцевому рахунку підвищує якість отриманої продукції [1,2].

Фільтроперліт — екологічно чистий спущений перлітовий порошок з розміром частинок від 1 до 140 мкм, отримується термічною і механічною обробкою сировини. Зважаючи на те, що перліт є тим природним сорбентом, який, як і інші, володіє сорбційно-іонообмінними властивостями, його використовують в харчовій промисловості для фільтрації різних суспензій — цукрових сиропів, фруктових соків, пива, вина та рослинних олій (ДСТУ 3665-97) [3].

Застосування жирових добавок у годівлі тварин обумовлює позитивний ефект, що пов'язаний з їх високою енергетичною цінністю, а також багатосторонньою біологічною дією на організм. Зокрема, додавання до раціону жирових добавок проявляє азотзберігаючу дію, посилює використання амінокислот для синтезу білків та засвоєння жиророзчинних вітамінів [4]. Перліт, що залишається після фільтрації олії — це дешеві відходи олійного виробництва, а по суті — природний сорбент, який містить певну кількість ліпідів і може бути використаний як кормова добавка для годівлі тварин і птиці.

До речі, дослідження із застосування цього природного сорбенту в годівлі птиці показали його позитивний вплив на обмінні процеси та

продуктивність, зокрема збільшення несучості на 14,23 %, порівнянно до птиці, яка отримувала стандартний комбікорм без добавок [5].

З огляду на це, метою нашої роботи було дослідити хімічний склад природного сорбенту, збагаченого ліпідами, і проаналізувати доцільність його застосування у годівлі овець.

Матеріали і методи. Мінеральний склад фільтроперліту визначали за допомогою атомно-абсорбційного спектрофотометра С-115 ПК, а вітамінний склад — на рідинному хроматографі „Міліхром-4”.

Дослідження вмісту загальних ліпідів проводили ваговим методом після екстракції у апараті Соксетта хлороформ-метаноловою сумішшю у співвідношенні 2:1, а ліпідний склад — методом тонкошарової хроматографії (ТШХ) на пластинках Sorbfil (Росія).

Результати та обговорення. Україна має унікальні природні запаси перлітової сировини в Закарпатті, які становлять приблизно 120 млн. тонн. Перліт майже на 73 % складається з окисів кремнію та 13 % окисів алюмінію [6]. Деякі автори вказують на те, що певна кількість мікро- та макроелементів, які входять до складу природних цеолітів, можуть засвоюватися організмом тварин, зокрема овець [7].

Нами проведено дослідження мінерального складу фільтроперліту, який використовується на заводі ПП „Оліяр”, результати цих досліджень наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Мінеральний склад перліту

Кальцій, г/кг	7,14
Фосфор, г/кг	0,63
Натрій, г/кг	14,31
Магній, г/кг	3,28
Калій, г/кг	26,92
Сірка, г/кг	0,19
Мідь, мг/кг	5,94
Залізо, мг/кг	16,77
Цинк, мг/кг	2,61
Марганець, мг/кг	19,50

У результаті проведених досліджень було встановлено, що після використання перліту для фільтрації соняшникової олії, у ньому залишається ще значна її кількість. З даних таблиці 2 видно, що в перліті, який був використаний для фільтрації олії, залишається 28,40 % загальних ліпідів, які представлені в основному триацилгліцеридами (59,63 %). У ліпідному складі фільтроперліту є також моно- і диацилгліцериди (5,52 %), неетерифікований холестерол (6,74 %), неетерифіковані жирні кислоти (7,39 %), ефіри холестеролу (10,64 %), а також фосфоліпіди (10,08 %). Останні крім цього можна розділити ще на чотири фракції, а саме сфіногомелін, фосфатитилетаноламін, лецитин та одну неідентифіковану фракцію, кількість якої у складі полярних ліпідів є найбільшою і, за нашими даними, не містить фосфору.

Доречно нагадати, що фосфоліпіди соняшникової олії мають високі антиоксидантні властивості [8].

Таблиця 2.

**Вміст загальних ліпідів і співвідношення їх класів у фільтроперліті, %
(M±m, n=4)**

Загальні ліпіди	28,40±0,06
Фосфоліпіди	10,08±0,26
- сфінгомелін	1,13±0,03
- фосфатидилетаноламін	1,24±0,04
- лецитин	3,29±0,12
- неідентифіковано	4,42±0,10
Моно- і диацилгліцероли	5,52±0,52
Неетерифікований холестерол	6,74±0,12
НЕЖК	7,39±0,15
Триацилгліцероли	59,63±0,67
Етерифікований холестерол	10,64±0,20

З даних таблиці 3 видно, що після фільтрації соняшникової олії у фільтроперліті залишається певна кількість каротину та вітаміну Е, причому вміст вітаміну Е досить високий і відповідає такому у траві природних угідь.

Таблиця 3.

Вміст вітамінів у фільтроперліті, мг/кг

Каротин	1,05
Вітамін Е	47,96

За поживною цінністю фільтроперліт найбільш наближений до ячменю і містить 10,81 МДж обмінної енергії, а ячмінь — 10,87 МДж.

З огляду на високу енергетичну цінність, а також на високий вміст у фільтроперліті вітаміну Е та макро- і мікроелементів, у раціонах овець доцільно замінити певну кількість ячменю на фільтроперліт.

Висновки. У перліті після його використання для фільтрації соняшникової олії залишається 28,40 % жиру, 47,96 мг/кг вітаміну Е та 1,05 мг/кг каротину. У складі ліпідів фільтроперліту міститься 59,63 % тригліцеридів, 5,52 % моно- і диацилгліцеролів, 6,74 % неетерифікованого холестеролу, 7,39 % неетерифікованих жирних кислот, 10,64 % ефірів холестеролу, фосфоліпідів 10,08 % в тому числі 1,13 % сфінгомеліну, 1,24 % фосфатидилетаноламіну, 3,29 % лецитину та 4,42 % неідентифікованої фракції.

Література

1. Грубов Ц.К. Ефективність використання закарпатських перлітів в раціонах годівлі свиней на дорощуванні та відгодівлі [Текст] / Ц.К. Грубов, О.П. Шилкін, Е.А. Янчик, В.М. Янчик // Проблеми агропромислового комплексу Карпат. – В.Бакта, 2006-2007. – Випуск 15-16. – С.234–237.

2. Абузяров Р. Использование природных минералов в овцеводстве [Текст] / Р. Абузяров // Кормление с.-х. животных и кормопроизводство. – 2006. – №12. – С.56-57.

3. Шпадарев А.М. Использование цеолитов разных месторождений и комплексных добавок с сухой молочной сывороткой в рационах поросят-отъемышей [Текст]: дис...канд.с.-х.наук /А.М. Шпадарев. – Бранск, 2006. – 119 с.

4. Барило Б.С. Ефективність використання поживних речовин корму та продуктивність курчат – бройлерів під впливом перлиту [Текст] / Б.С. Барило, Я.І. Кирилів // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10, № 3 (38). – Ч. 3. – С.3–7.

5. Кирилів Б.Я. Вплив кормової добавки – фільтроперлиту на ліпідний склад тканин і жовтка яєць перепелів [Текст] / Б.Я. Кирилів // Науково-технічний бюлетень Інституту біології тварин і ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – Львів, 2010. – Вип.11. – №1. – С.100-104.

6. Цирульнікова В.В. Доцільність використання фільтроперлиту для покращення якісних показників очищеного соку [Текст] / В.В. Цирульнікова, О.Б. Войтович, С.П. Олянська, М.П. Купчик // Харчова промисловість. – 2010. – №8. – С.38–41.

7. Седіло Г.М. Роль мінеральних речовин у процесах вовноутворення [Текст] / Г.М. Седіло. – Львів: Афіша, 2002. – 184 с.

8. Скачко О.Л. Дослідження антиоксидантних властивостей соняшникових фосфоліпідів [Текст] / О.Л. Скачко, Т.А. Лазаренко, Є.І. Шеманська, М.І. Осейко // 76 наукова конференція молодих учених, аспірантів і студентів "Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті., 12-13 квітня 2010 р.: тези доповідей. – Київ: НУХТ, 2010. – Ч. 2. – С.102.

Summary

V. M. Tkachuk, P. V. Staryay, B. J. Kyryliv
Institute of Animal Biology NUAAS, Lviv

PERSPECTIVE OF FILTER PERLITE USING IN SHEEP'S NUTRITION

The data concerning of mineral, vitamin and lipid content of filter perlite were presented. It has been shown, perlite after it's using for filtration of sunflower oil, contains 28,40 % of fat, 47,96 mg/kg vitamin E and 1,05 mg/kg karotene.

For energy value filter perlite like for barley.

Key words: *filter perlite, fat, mineral elements, vitamins, sheep's nutrition.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011